

Maurits Ferenc: *Gion-feszület*

Maurits Ferenc festőművész és költő itt, Szenttamáson bemutatásra kerülő nyolc rajzának *Gion-feszület* a címe. A rajzok 2007-ben készültek és egyetlen motívumnak, a címben jelölt feszület motívuma több, összesen nyolc szempontú megközelítésének vehető. A feszület szakrális objektum, és a nyolc rajzot éppen a szakrális témák uralják. Ez szoros összhangban van Gion Nándor munkáival, hiszen ott is különféle neveket viselő szentek vonulását látjuk, és közvetlenül is megszólalnak a szakrális témák, a *Virágos Katonában*, *Az angyali vigasság* és az *Izsakhár* kötetek elbeszéléseiben, más művekben is. A Gion műveiben megjelenő, sokféle ágazó bibliai témák és a mindig profánnal szembeállított szentéletrajzok úgy hálózják be az író egész életművét, ahogyan Maurits Ferenc rajzain a gomolyaggá és ezen túl arcéllé összefonódó, remegő szálak teremtenek képi felületet, majd pedig élethelyzeteket és figurákat. A Maurits Ferenc rajzain megjelenő csonkolt végtagokba átmenő, a testet rendre nélkülöző arcok azokra a Gion-portrékra emlékeztetnek, amelyek életükkel fizetnek egy-egy hirtelen jött és látszólag megmagyarázhatatlan tettükért, üzleti vállalkozásokért, éjszakai dorbézolásokért, titkolt szerelmekért, házépítésért és -rombolásért. Latrok és szentek folyamatos küzdelme olvasható ki Gion Nándor regényekben és elbeszélésekben elmondott történeteiből. A latrok és szentek találkozása legtöbbször drámába fordul át, mindannyian megélik a drámát, és végül mindannyian vesztesként mennek haza, ha van hová hazamenniük. Innen, ebből az életnek és életrajznak mondott drámából lépnek át Maurits Ferenc rajzaiba a latrok is, a szentek is, ezért mondható, hogy Maurits rajzai nem illusztrálják, nem képezik le a Gion regény- és elbeszéléshőseinek drámáját, hanem magát a megélt drámát mutatják meg, mégpedig a legfontosabb szakrális tárgy, a feszület közvetítésével.

A feszület festett vagy faragott kereszt, Krisztus alakjával együtt. Ennek a közismert, sokfelé, út mentén, utcák fordulóiban, szántóföldeken látható, hol védett, hol elhanyagolt, hol díszes állapotban, hol csupán a keresztre és a keresztrefeszítetre összpontosított egyszerűségben látható szent objektumnak változatai ismerhetők fel Maurits Ferenc itt bemutatásra kerülő rajzain, amelyek, minthogy bibliai témákkal, a Krisztus-jelenség sok jelentésével és változatával ragyognak fel, akár szentképeknek is vehetők, ahogyan Gion Nándor regény- és novellahőseinek életrajzai is szentéletrajzoknak tekinthetők. A szentek Maurits Ferenc verseinek is vissza-visszatérő motívumai.

Gion Nándor és Maurits Ferenc szentéletrajzainak és szentképeinek forrása, mozgója és példája a *Virágos Katona* címet viselő regény a szenttamási Kálváriát leíró mondataiban található. Innen indult el Gionnak a Joáb-regény utáni regényírása, innen a múlt század megtörténéseit rögzítő és fikcionáló történelmi regénysorozata, és innen indult Maurits rajzainak sorozata is.

Gion így írja le a Kálvárián látható feszületet:

„A tuki dombbal szemben, a folyó túlsó partján van a Kálvária: egy fehér, teraszos kápolna, amelyet csak feltámadáskor nyitnak ki, egyébként egész évben zárva van, és tizennégy fehér kőoszlop áll a kápolnába vezető út mellett. Minden oszlopba egy nagy kép van beépítve, ezek a képek Jézus megkínzását és megfeszítését ábrázolják. A kápolna mögötti teraszon, ahová széles lépcsőkön lehet feljutni, három feszület áll a Megváltóval és a két latorral. A Megváltó szobra bronzból készült, a latroké pedig fehér kőből. A bronzból készült szobor idővel egészen sötétzöld lett, és a Megváltó szinte feketének látszik a fehér kőből faragott két lator között.”

Ide, a három feszülethez jár fel naponta a *Virágos Katona* elbeszélő hőse, közben figyel az életük fenntartásáért keményen küzdő tukiakat, és olvasni kezdi a tizennégy fehér kőoszlop egyikén, a Megváltót szöges korbáccsal verő katona mellén az oda nem illő sárga szirmú virág jelentését. „A rikító sárga virág egyáltalán nem illik a képekre, és vele együtt a katona sem, hiszen senki másnak nincs a ruhájára virág tűzve, sőt még a háttérben sem látszik egyetlen virág sem.” Mintha véletlenül került volna oda a katona, „és ezért megbélyegezték egy nagy sárga virággal”. A katona különbözik a többiektől, magától a Megváltótól, a farizeustól, a cirénei embertől, a hóhértól, az egész bámész népségtől, akiknek az arcáról a szenvedés nyomai olvashatók le, míg a Megváltót korbácsoló katona nem szenved, sőt „bozontos, barna szakálla mögül

mintha (mégis) mosolyogna”. Gion elbeszélője felismeri, hogy a Virágos Katona azért különbözik a többiektől, mert „mindent rosszul csinál”. „A többiek értik a dolgukat; a katonákat vezénylő százados is, a keresztet készítő ácsok is, a hóhér is, a Virágos Katona azonban hallatlanul ügyetlen. Sisakja is félrecsúszott a fején...”

Ennek a mindenkítől különböző és mindent rosszul csináló Virágos Katonának átváltozásai láthatók meg Maurits Ferenc *Gion-feszület* címet viselő rajzsorozatán. A részeire bontott kereszt gerendái hasítják át a nyolcféle pózban megjelenő katonát; lehetséges, a gerendák ácsolásra várnak, arra, hogy mesteri kéz keresztet ácsoljon belőlük, keresztet, amire majd a Megváltó testét szögeznek fel. Maurits Ferenc a színes rajz művésze, akinek minden ereje a vonalak finom remegésében rejlik. A Gion-sorozat lapjain ezeket a finoman remegő vonalakat a kereszt gerendái átlózzák. Készül valami Maurits Ferenc rajzain. Még nem látható, de már sejthető, hogy mi készül, készül a bibliai világ nagy botránya, Krisztus keresztre feszítése. Ennek a majd csak később bekövetkező szégyenletes és egyben szakrális tettnek az előkészületei folynak Maurits rajzain, és ebben az előkészületben jól láthatóan készíti elő korbácsát a Virágos Katona. Maurits rajzain Gion prózájának, regényeinek és elbeszéléseinek alakjai sűrűsödnek remegő vonalakkal építkező alakokba. Nem lehet tudni, hogy ezek a gerendákkal átszelt alakok Krisztus szenvedését előlegezik-e, vagy éppen a majdan korbácsoló Virágos Katona készülődését mutatják. Ennyiben talányosak Maurits Ferenc rajzai, egyben azonban pontosak is, mert pontosan arról beszélnek, amiről Gion Nándor elbeszélője is szól. Nincs itt szó rajz és próza véletlen találkozásáról, mert Maurits rajzain az egymásba fűződő szálak és vonalak mondatokként is olvashatók, ahogyan Gion mondatai, főként a Kálváriát és a Kálvárián látható három feszületet leíró mondatai, rajzként is olvashatók.

Kérem, tekintsék meg Maurits Ferenc *Gion-feszület* nevet viselő rajzsorozatát, és olvassák azokat úgy, mintha Gion-mondatok lennének.

Elhangzott a szenttamási könyvtárban 2010. augusztus 14-én a Gion Nándor Emlékház megnyitójának alkalmából.